

MINISTERSTVO ZEMĚDĚLSTVÍ

68563/2015-MZE-17252

000238099735

Metodický pokyn č. 3/2015

kterým se stanovují specifická pravidla pro:

- I. **Komunikaci mezi Ministerstvem zemědělství, kontrolními orgány a kontrolními subjekty; předávání informací mezi kontrolními subjekty**
- II. **Analýzu rizik a její tvorbu**
- III. **Druhy kontrol**
- IV. **Hlášení závažných nesouladů majících vliv na ekologický status produktu, podněty k zahájení správního řízení a prověřování podnětů od Ministerstva zemědělství**
- V. **Kontrolní a certifikační mechanismy, opatření při zjištění nesouladu majícího vliv na ekologický status produktu**

Určeno:

Kontrolním a certifikačním subjektům ekologického zemědělství (KO) v ČR (KEZ o.p.s., Biokont CZ, s.r.o., ABCERT AG, organizační složka, BUREAU VERITAS CZECH REPUBLIC, spol. s r.o.)

K využití:

Kontrolním orgánům (ÚKZÚZ, SZPI, SVS)
Ministerstvu zemědělství (MZe)

Právní úprava:

Nařízení Rady (ES) č. 834/2007 o ekologické produkci a označování ekologických produktů (dále jen „NR (ES) č. 834/2007“), nařízení Komise (ES) č. 889/2008, kterým se stanoví prováděcí pravidla k nařízení Rady (ES) č. 834/2007 o ekologické produkci a označování ekologických produktů, pokud jde o ekologickou produkci, označování a kontrolu (dále jen „NK (ES) č. 889/2008“) a zákon č. 242/2000 Sb., o ekologickém zemědělství a o změně zákona č. 368/1992 Sb., o správních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o ekologickém zemědělství“).

Cíl:

Splnění požadavků NK (ES) č. 889/2008. Harmonizace vzájemné komunikace kontrolních subjektů a komunikace s MZe. Harmonizace analýzy rizik a z ní vyplývajících postupů.

I. Komunikace mezi MZe, kontrolními orgány a kontrolními subjekty; předávání informací mezi kontrolními subjekty

V NK (ES) č. 889/2008, článku 92 odst. 5 je uvedeno: „Členské státy přijmou vhodná opatření a zavedou dokumentované postupy, aby umožnily výměnu informací mezi všemi kontrolními orgány, které určily, nebo všemi kontrolními subjekty, které schválily v souladu s článkem 27 NR (ES) č. 834/2007, včetně postupů pro výměnu informací pro účely ověření osvědčení uvedeného v čl. 29 odst. 1 uvedeného nařízení.“

- Způsob komunikace a rozsah předávaných informací je daný smlouvami MZe s jednotlivými KO a dohodami s kontrolními orgány. Všechny KO a kontrolní orgány mají přístup do registrů MZe.
- Vzhledem k požadavku na sjednocení rozsahu předávaných informací a potřebě jejich aktualizace jsou **KO povinné vzájemně si předávat** v případě přestupu klientů zejména následující dokumenty a informace o konkrétním podniku:
 - kopie hodnocení provedených kontrol za poslední 2 roky,
 - kopie vydaných osvědčení o původu produktů ekologického zemědělství za poslední 2 roky,
 - přehled výměr v ekologickém zemědělství (EZ) mimo registr půdy LPIS,
 - přehled zjištěných nesouladů za poslední 2 roky,
 - přehled uložených a dosud nerealizovaných nápravných opatření,
 - informaci o rizikových skutečnostech a zařazení dle analýzy rizik

II. Analýza rizik a její tvorba

V NK (ES) č. 889/2008, článku 92c odst. 2 je uvedeno: „Příslušné orgány vyžadují, aby kontrolní subjekty předložily dokumentaci o svém postupu při analýze rizik.“

KO má vypracovánu vlastní analýzu rizik, která je základním dokumentem pro plánování všech typů kontrol, plánování odběru vzorků a pro určení dalšího postupu při zjištění nesrovnalostí a porušení platných předpisů EZ. **Smyslem této analýzy je pak zejména prevence rizik.** Tyto postupy jsou součástí vlastních předpisů KO a jsou důsledně uplatňovány.

Poznámka:

S ohledem na sjednocení pojmů s předpisy (EZ se místo obecně vžitého výrazu „neshoda“ bude nadále v metodických pokynech používat výrazu „nesoulad“. Nesoulad znamená nesrovnalost a porušení předpisů EZ.

Hodnocení podniků, ve smyslu rizika, nesmí být založeno pouze na základě již zjištěných nesouladů. Součástí analýzy musí být individuální zhodnocení i dalších rizikových okolností nezávislých na faktickém porušování legislativy, na jejichž základě KO riziko v každém konkrétním podniku předjímá. Na základě analýzy pak KO daný podnik zařadí do příslušné úrovně závažnosti rizika, **kteří musejí být alespoň tři** (nízká, střední a vysoká).

Pro usnadnění MZe sestavilo **minimální** seznam rizikových faktorů a závažných nesouladů, které musejí být při provádění analýzy rizik vzaty v potaz. Seznam může být doplňován dle potřeb a poznatků KO.

Seznam zásadních rizikových faktorů a nesouladů

Rizikové faktory:

- velikost podniku (finanční obrát, obrát surovin, počet chovaných zvířat, součást konvenčního holdingu, rodinné a vlastnické vztahy),
- souběžné hospodaření EZ a konvenční (KONV) i umožněné předpisy EZ,
- souběžná výroba EZ a KONV, zvýšená pravděpodobnost záměny bioproduktů,
- spolupráce s dalšími subjekty (využívání služeb, technologií, skladů apod.),
- importy ze třetích zemí,
- historie podniku (délka působení v EZ, zkušenosti, časté střídání KO),
- nízká úroveň připravenosti podniku k plnění podmínek EZ při vstupu do EZ,
- problémy v živočišné výrobě (vysoká úmrtnost, brakace, množství nucených porážek, nemocnost, technický stav stájí apod.),
- využívání některých výjimek (např. odrohování, nákupy konvenčních krmiv či zvířat),
- odůvodněné vnější podněty od veřejnosti nebo institucí,
- časté dodatečné certifikace,
- sankce udělené kontrolním subjektem v rámci vlastních opatření.

Závažné nesoulady, které je třeba vždy hodnotit jako vysoké riziko:

- odepření vstupu inspektorovi do podniku, neposkytnutí součinnosti při kontrole (pokud není řešeno výpovědí smlouvy),
- s podnikem bylo vedeno v posledních 2 letech správní řízení MZe a byla při něm udělena sankce,
- použití vstupů nepovolených pro EZ (prostředků ochrany rostlin (POR), hnojiv, osiv, veterinárních léčiv, stimulátorů růstu apod.),
- použití geneticky modifikovaných organismů (GMO),
- je překračován limit 170kg N/ha zemědělské půdy,
- klamavé označování bioproduktů a biopotravin,
- závažná porušení pohody zvířat (např. zvířata nejsou pouštěna do výběhu nebo není o tom vedena evidence, vysoká úmrtnost, špatný zdravotní stav, vazné ustájení či jinak významně nevyhovující podmínky ustájení),
- nenahlášení důležitých změn v popisu podniku a praktických opatření k dodržování pravidel EZ,
- chybějící nebo nedostatečně vedené evidence, které prokazují rovnováhu mezi vstupy a výstupy, jednoznačně identifikují postupy a činnosti včetně oddělení produktů z EZ/KONV/přechodného období (PO) nebo zda evidovaný stav zvířat odpovídá skutečnosti.

III. Druhy kontrol

1. Základní druhy kontrol a jejich vazba na analýzu rizik

- **Vstupní kontrola**

- a) u osoby dosud neregistrované v EZ dojde k analýze rizik na základě této kontroly i předem zjištěných informací. Posoudí se připravenost podniku ke vstupu do EZ z pohledu praktické možnosti plnění podmínek EZ a podniku se přiřadí úroveň rizika;
- b) u již registrované osoby (v případě přestupu klientů) posoudí nová KO úroveň rizika také s přihlédnutím k úrovni rizika stanoveného předchozím kontrolním subjektem v rámci povinné výměny informací.

- **Řádná kontrola (pravidelná)**

Probíhá mimo jiné též na základě analýzy rizik, která pomůže stanovit zejména nejvhodnější období resp. roční dobu vzhledem k zaměření produkce podniku, a jednotlivých rizik vyplývajících z typu produkce v závislosti na ročním období. U zemědělských podniků s rostlinnou výrobou musí být provedena v době vegetace resp. do sklizně certifikované plodiny. U zpracovatelů a výrobců, kteří zpracovávají souběžně konvenční produkty a bioprodukty, má probíhat zejména v době, kdy je zpracováván bioprodukt.

Tuto kontrolu provede KO u všech svých hospodářských subjektů alespoň jednou za rok.

- **Následná kontrola (nařízená)**

Provádí se za účelem ověření splnění uložených nápravných opatření.

- **Dodatečná namátková kontrola (nařízená)**

Podle článků 65 odst. 4 a 92c odst. 2 NK (ES) č. 889/2008 provádí kontrolní subjekt namátkové, zpravidla neohlášené kontroly, založené na vyhodnocení rizika. Tato kontrola proběhne u alespoň 10 % hospodářských subjektů, s nimiž má KO uzavřenu smlouvu.

Při sestavování plánu podniků určených v daném roce k namátkové kontrole musí být přihlíženo k analýze rizik s tím, že by do plánu měly být přednostně zařazovány podniky s vyšší úrovní rizika.

- **Neohlášená kontrola**

Podle článku 92c odst. 2. NK (ES) č. 889/2008 proběhne alespoň 10 % všech kontrol provedených dle článku 65 odst. 1 a 4 NK (ES) č. 889/2008 (řádných a namátkových) neohlášeně.

Neohlášenou kontrolou se rozumí taková kontrola, jejíž konání není oznámeno kontrolované osobě předem.

KO si může, v rámci svých vnitřních postupů, stanovit i další druhy kontrol.

2. Odběr vzorků na základě analýzy rizik

Pravidla pro odběr vzorků jsou uvedena v Metodickém pokynu č. 3/2013, avšak nejsou v praxi dostatečně provázána s analýzou rizik. V článku 65 odst. 2 NK (ES) č. 889/2008 se mj. uvádí: „Počet vzorků, které mají být každoročně odebrány a podrobeny analýze kontrolním orgánem nebo subjektem, odpovídá 5 % z celkového počtu jím kontrolovaných subjektů. Výběr hospodářských subjektů, u nichž se mají odebrat vzorky, vychází z obecného vyhodnocení rizika nesouladu s pravidly ekologické produkce. Toto obecné vyhodnocení zohlední všechny fáze produkce, přípravy a distribuce.“

Článek 65 dále ukládá povinnost odebrat vzorek **vždy** při podezření na použití nepovolených produktů nebo způsobů produkce. Vzorky odebrané z tohoto důvodu se nezapočítávají do uvedeného minimálního počtu 5 %.

Při sestavování plánu podniků určených v daném roce k odběru vzorků musí být přihlíženo k analýze rizik s tím, že by do plánu měly být přednostně zařazovány podniky s vyšší úrovní rizika v oblasti kontaminace nepovolenými látkami.

IV. Hlášení závažných nesouladů majících vliv na ekologický status produktu, podněty k zahájení správního řízení a prověřování podnětů od MZe

1. Hlášení závažných nesouladů majících vliv na ekologický status produkce

Závažným nesouladem je míněn zejména takový nesoulad, který odpovídá zařazení do nejvyšší kategorie rizika, resp. má vliv na ekologický status produkce.

V případě, že KO zjistí takový nesoulad, ohlásí ho na MZe do 10 kalendářních dnů od **prokazatelného** zjištění, a to e-mailem, datovou schránkou nebo písemně. V případě, že neshoda byla zjištěna u subjektu, který má uzavřenu smlouvu s jinou KO, ohlásí tuto neshodu do 10 kalendářních dnů rovněž tomuto kontrolnímu subjektu.

V případě odepření kontroly oznámí KO ihned telefonicky tuto skutečnost kterémukoli zaměstnanci oddělení EZ MZe, aby byla možná rychlá reakce k vykonání případné úřední kontroly.

V případě, že se jedná o závažnou okolnost nebo podezření na porušování **jiné legislativy**, jakým je např. týrání zvířat nebo okolnost ohrožující bezpečnost potravin, hlásí se tato skutečnost **bez zbytečného odkladu** na MZe a příslušný další orgán (Státní veterinární správa, Státní zemědělská a potravinářská inspekce, případně Policie České republiky).

V hlášení na MZe je vždy uveden jasný popis skutečností, které se podařilo o nesouladu k danému termínu zjistit, kroků uskutečněných KO a informace, jaké další instituce byly o nesouladu informovány.

MZe a KO účinně spolupracují při řešení všech problémů, které to vyžadují. Proto musí být MZe odpovídajícím způsobem včas informováno, jak je uvedeno výše.

2. Podněty k zahájení správního řízení

Zjištění závažného nesouladu, resp. podezření na spáchání přestupku nebo správního deliktu podle § 33 nebo § 33a zákona o ekologickém zemědělství, **vždy vede** k podání podnětu k zahájení správního řízení.

KO zjištěný nesoulad oznámí na MZe jak uvedeno výše a provede bez zbytečných odkladů jeho důsledné prošetření. Zjištěné skutečnosti poté neprodleně zpracuje a zašle na MZe ve formě podnětu k zahájení správního řízení.

Podnět má obsahovat takové podklady, které umožní správnímu orgánu (MZe) řádné dokazování. Obecně podle § 51 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů, „*Jde zejména o listiny, ohledání, svědeckou výpověď a znalecký posudek.*“

Na základě dosavadních zkušeností se jedná zejména tyto podklady:

- výsledky analýzy odebraných vzorků
- kvalitní fotodokumentace
- vyjádření kontrolované osoby, jak k nesouladu došlo
- relevantní evidence, účetní doklady

Dále v případě řešení podezření na nepovolené použití POR:

- čísla a stavy okolních konvenčních pozemků s fotodokumentací
- popis nebo fotodokumentace aktuálního stavu oddělení dotčených ekologických pozemků od sousedních konvenčních pozemků

Podnět k zahájení správního řízení musí obsahovat mimo jiné jasné stanovisko KO ve smyslu:

- zda se dle indicií jednalo o úmyslnou aplikaci nepovolených přípravků
- jaký je dle KO zdroj kontaminace
- zda mohl kontrolovaný subjekt kontaminaci zabránit
- zda byl nebo nebyl odebrán (pozastaven) certifikát

MZe všechny získané podklady vyhodnotí a poté učiní konečné rozhodnutí, zda v daném případě bude nebo nebude zahájeno správní řízení.

3. Prověřování podnětů od MZe

V případě, že MZe obdrží informaci (podnět od jiné osoby, než je KO) o možném nesouladu u některé osoby registrované v EZ, kterou nebude moci vyhodnotit pouze na základě této informace, může se obrátit na příslušnou KO s žádostí o její prošetření. KO takový podnět prošetří a výsledek ohlásí v níže uvedených lhůtách:

- u nesouladů, které budou patrně vyžadovat notifikaci Evropské komisi, nebo u jinak závažných nesouladů, do 10 kalendářních dnů
- u méně závažných nesouladů do 25 kalendářních dnů.

Závažnost podnětu posoudí MZe a požadovanou lhůtu v žádosti o prošetření vždy uvede. Ve výjimečných případech, kdy hrozí prodlení, mohou být lhůty zkráceny.

V. Kontrolní a certifikační mechanismy, opatření při zjištění nesouladu majícího vliv na ekologický status produktu

1. Opatření přijatá při podezření na nesoulad nebo jeho zjištění, který má vliv na ekologický status produktu

Opatření se řídí článkem 30 NR (ES) č. 834/2007 a článkem 91 NK (ES) č. 889/2008. Tato opatření provede, resp. nařídí kontrolní organizace **bez zbytečného odkladu** od chvíle, kdy pojme toto podezření. Dále ohlásí zjištěné nesoulady dle článku IV. tohoto metodického pokynu.

2. Seznam porušení a nesrovnalostí, které mají vliv na odebrání, pozastavení nebo omezení certifikátu.

V NK (ES) č. 889/2008 článku 92d je uvedeno: „*Příslušné orgány přijmou a oznámí kontrolním subjektům, které byly pověřeny kontrolními úkoly, minimálně seznam porušení a nesrovnalostí, které se týkají ekologického statusu produktů, a odpovídajících opatření, která mají kontrolní subjekty uplatnit v případě porušení nebo nesrovnalostí zjištěných u jimi kontrolovaných hospodářských subjektů, které se zabývají ekologickou produkcí.*“

Minimální seznam porušení a nesrovnalostí, které mají vliv na odebrání, pozastavení nebo omezení certifikátu:

- A. odepření vstupu inspektorovi do podniku, neposkytnutí součinnosti při kontrole (pokud nebylo řešeno výpovědí smlouvy)
- B. podezření nebo potvrzení skutkové podstaty přestupků a správních deliktů, jak jsou uvedeny v § 33 nebo § 33a zákona č. 242/2000 Sb., o ekologickém zemědělství
- C. další porušení, mezi které patří:
 - nákup konvenčních zvířat v rozporu s pravidly EZ
 - pastva / chov stejného druhu konvenčních zvířat na ekofarmě, která je v rozporu s pravidly EZ. Souběžné pěstování nesnadno rozlišitelných plodin na EZ a KONV pozemcích.
 - výroba není časově nebo prostorově oddělena
 - není dokladovatelný tok surovin a výrobků v podniku
 - složení zpracovaného výrobku je v rozporu s pravidly EZ
 - neexistence platné výjimky MZe na prováděnou činnost, která výjimkám podléhá
 - opakované porušení pravidel EZ

3. Pravidla pro zneplatnění certifikátu v případě, že je vydán certifikát nový

V jeden okamžik může být platný pouze jeden certifikát. Pokud je certifikát vydán, předchozí certifikát automaticky pozbývá platnosti, což je viditelně na certifikátu vyznačeno. Jde o stejný postup, který se uplatňuje podle § 22 odst. 2 zákona o ekologickém zemědělství

v případě odepření vydání certifikátu. Na nově vydaném certifikátu se viditelně napíše věta: „Dnem vydání tohoto certifikátu končí platnost všech certifikátů a příloh dříve vydaných.“

4. Rotace inspektorů při opakovaném výkonu kontrol ekologických podnikatelů

V NK (ES) č. 889/2008, článku 92c, odst 3 je uvedeno: „*Příslušné orgány, které pověřují kontrolní subjekty kontrolními úkoly, ověří, zda mají pracovníci kontrolních subjektů dostatečné znalosti, a to včetně poznatků o rizikových prvcích ovlivňujících ekologický status produktů, kvalifikaci, odbornou přípravu a zkušenosti s ohledem na ekologickou produkci obecně a konkrétně s příslušnými právními předpisy Unie a že mají zavedena příslušná pravidla o střídání kontrolorů.*“

Období, po které nejdéle může konkrétní inspektor kontrolovat stejný podnik, je stanoveno maximálně na **dva po sobě následující kalendářní roky**, poté musí podnik kontrolovat jiný inspektor KO. Inspektor se smí na stejnou farmu následně vrátit po uplynutí jednoho kalendářního roku. Za celkovou odbornou zdatnost, etický přístup a bezchybný výkon kontrol inspektora se MZe zodpovídá jeho příslušná KO.

Přechodná a závěrečná ustanovení

Metodický pokyn č. 2/2013 se zrušuje.

Kontrolní subjekty zapracují příslušná ustanovení tohoto metodického pokynu do svých vnitřních předpisů do dvanácti měsíců od nabytí jeho účinnosti.

Tento metodický pokyn nabývá účinnosti dnem 1. ledna 2016.

Ing. Jan Gallas

ředitel Odboru environmentálního
a ekologického zemědělství
Ministerstvo zemědělství